Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 708/2007 dėl svetimų ir nevietinių rūšių panaudojimo akvakultūroje

COM (2009) 541 galutinis – 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Pranešėjas **Valerio SALVATORE**

Administratorius Arturo Iñiguez

Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 37 straipsniu, 2009 m. lapkričio 11 d., Europos Parlamentas, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi, 2009 m. kovo 5 d., nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 708/2007 dėl svetimų ir nevietinių rūšių panaudojimo akvakultūroje

COM(2009) 541 galutinis – 2009/0153 (CNS).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2010 m. vasario 25 d. priėmė savo nuomonę.

461–ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. kovo 17–18 d. (kovo 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 130 narių balsavus už, ir 3 – susilaikius.

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) pritaria Reglamento (EB) Nr. 708/2007 dėl svetimų ir nevietinių rūšių panaudojimo akvakultūroje pakeitimams, kurie atlikti atsižvelgiant į naujas ą mokslinę informaciją, įskaitant pagal Šeštąją bendrąją programą finansuoto bendro projekto IMPASSE rezultatus.

1.2 Komitetas tikisi, kad bus įgyvendintas reglamente nustatytas dvejopas tikslas: kuo labiau sumažinti su svetimomis ir nevietinėmis rūšimis susijusios rizikos laipsnį ir sumažinti šio sektoriaus veiklos vykdytojams tenkančią administracinių formalumų naštą. Nereikalingas biurokratizmas susijęs su nacionaliniais leidimais, kurie būtini akvakultūros objektams, kuriuose auginamos svetimos ir nevietinės rūšys.

1.3 Siekiant šio tikslo, svarbiausia užtikrinti akvakultūros objektų biologinį saugumą. Saugumui užtikrinti būtinos atitinkamos priemonės: a) taikyti priemones vežant produktus, b) priimančiajam objektui taikyti aiškiai apibrėžtus protokolus, c) laikytis nustatytų procedūrų iki akvakultūros kilmės žuvų produktų pateikimo vartoti.

1.4 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, nauja uždarų akvakultūros objektų apibrėžtis yra gerai struktūruota ir dera su projekto IMPASSE rezultatais, tačiau pernelyg techninė apibrėžties kalba gali tapti ne visada teisingo aiškinimo prielaida. Todėl norint išvengti galimo dviprasmiškumo įgyvendinant reglamentą, naujajame dokumento tekste reikėtų aiškiai nurodyti, kad akvakultūros objektas laikomas uždaru, kai jis įrengtas sausumoje.

1.5 Naujajame reglamente, be kita ko, nustatyta, kad uždaruose akvakultūros objektuose turi būti užtikrinta, kad per potvynius šiuose objektuose laikomos svetimos rūšys arba biologinės medžiagos nepateks į atvirus vandenis. Siekiant šio tikslo, reikėtų nustatyti saugų atstumą tarp uždaro akvakultūros objekto ir atviro vandens telkinio atsižvelgiant į akvakultūros įrenginių tipą, vietą ir išdėstymą.

1.6 Kadangi vanduo – ne vienintelė terpė, kuria gali ištrūkti organizmai, reikėtų užtikrinti visas būtinas uždarų akvakultūros objektų apsaugos nuo plėšrūnų, galinčių išnešioti auginamus organizmus, sistemas.

1.7 EESRK pritaria teiginiui, kad judėjimas iš uždaro akvakultūros objekto į atvirą akvakultūros objektą neturi būti laikomas įprastu judėjimu. Todėl EESRK mano, kad, siekiant sumažinti bet kokią galimą vandens ekosistemų užteršimo riziką, uždari akvakultūros objektai turi būti valdomi ir administruojami kitaip nei atviri akvakultūros objektai, jei tai leidžia gamybos ciklas.

2. Įžanga

2.1 Žuvų baltymų paklausa nuolat auga, o žvejybos sektorius patiria nuosmukį dėl jūrų ir vidaus vandenų išteklių pereikvojimo, todėl akvakultūra galėtų veiksmingai prisidėti siekiant patenkinti didėjantį žuvų produktų poreikį. Iš tiesų, pastaraisiais trim dešimtmečiais akvakultūros gamyba pasaulio mastu kasmet išaugdavo 11 proc. (Naylor & M. Burke, 2005 m.) ([1])

2.2 Šiomis aplinkybėmis svetimų ir nevietinių rūšių introdukciją ir auginimą Europoje labai remia kai kurios ekonominių ir prekybos interesų grupės, tačiau jos vis dėlto privalo savo interesus derinti su tikslu išsaugoti ekosistemas, kurios gali nukentėti dėl neteisingai vykdomos akvakultūros veiklos.

2.3 Svetimų rūšių introdukcija yra vienas labiausiai vandens ekosistemas trikdančių ir su žmogaus veikla siejamų veiksnių ir antroji (po buveinių naikinimo) biologinės įvairovės mažėjimo visame pasaulyje priežastis. Visų ekosistemų pusiausvyra labai trapi, jos yra ilgo evoliucijos proceso rezultatas. Vykstant šiam procesui, kiekvienas organizmas sąveikauja su jį supančia aplinka ir tokiu būdu atsiranda tam tikros organizmo sąsajos su jo užimama erdve ir joje esančiais kitais organizmais. Ekosistemoje kiekvienas organizmas atlieka tikslią funkciją ir užima konkrečią ekologinę nišą. Būtų taip pat įdomu ištirti, koks yra klimato kaitos poveikis žuvų rūšių migracijai įvairiuose vandenyse.

2.4 Kai viena svetima rūšis prisijungia prie naujos kolonijos, ji sąveikauja su kolonijoje jau gyvenančiomis rūšimis, o tai gali paskatinti nenuspėjamas pasekmes nusistovėjusiai pusiausvyrai. Naujos rūšys gali varžytis ir konkuruoti su vietinėmis rūšimis dėl maisto ir vietos, iš savo buveinių į naują aplinką pernešti kenkėjus ir ligų sukėlėjus bei kryžmintis su čiabuvėmis rūšimis.

2.5 Todėl būtina apibrėžti pagrindinius uždaro akvakultūros objekto požymius: fizinė užtvara, skirianti laukinius ir auginamus organizmus, kietųjų atliekų tvarkymas, tinkama negyvų organizmų šalinimo sistema, įleidžiamo ir išleidžiamo vandens stebėjimas ir valymas.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Silpnėjant kontrolės sistemoms, didėja svetimų ir nevietinių rūšių ištrūkimo iš auginimo objektų rizika. Uždarose sistemose – joms priskiriami akvakultūros objektai yra saugūs, apsaugoti fizinėmis ir cheminėmis užtvaromis – ištrūkimo rizika yra minimali, tuo tarpu atvirų ekstensyviojo auginimo sistemų saugumas mažesnis, todėl kartais pasitaiko netyčinių svetimų rūšių ištrūkimo į natūralią aplinką atvejų.

3.2 Manoma, kad apie 20 proc. ne vietinių rūšių auginama atvirose sistemose, mažiau negu 10 proc. – uždarose intensyvaus auginamo sistemose, tačiau kai kuriais atvejais gyvi gyvūnai (pvz., dvigeldžiai moliuskai) vandens valymo laikotarpiui laikinai perkeliami (įskaitant ir ilgus nuotolius) arba į uždarus, arba į atvirus objektus, tokiu būdu atsiranda didelė ištrūkimo rizika (IMPASSE) ([2]).

3.3 Uždarose sistemose naudojamos įvairios įleidžiamo ir išleidžiamo vandens valymo technologijos, tačiau visose sistemose numatytas fizinis akvakultūros objektų ir natūralių vandens ekosistemų atskyrimas. Vis dėlto, spartus auginimo technikos ir įvairių akvakultūros sistemų vystymasis paskatino Tarybą parengti šioje nuomonėje svarstomą reglamento projektą.

3.4 Tarybos reglamentu (EB) Nr. 708/2007 nustatyti su svetimomis ir nevietinėmis rūšimis susijusios akvakultūros veiklos pagrindai siekiant įvertinti ir kuo labiau sumažinti galimą šių rūšių poveikį vandens buveinėms. Minėtame reglamente numatyta sukurti nacionalinio lygmens leidimų sistemą.

3.5 Tais atvejais, kai uždaruose akvakultūros objektuose užtikrinamas biologinis gyvūnų saugumas, leidimas nėra būtinas. Saugumui užtikrinti būtina taikyti atitinkamas priemones vežant produktus; be to, reikia priimančiajam objektui taikyti aiškiai apibrėžtus protokolus ir laikytis nustatytų procedūrų iki akvakultūros kilmės žuvų produktų pateikimo vartoti.

3.6 Naujoji uždarų akvakultūros objektų apibrėžtis parengta atsižvelgiant į programos IMPASSE rezultatus, tačiau reikėtų joje aiškiai nurodyti, kad akvakultūros objektas gali būti laikomas uždaru, jei jis įrengtas sausumoje.

3.7 Komitetas visiškai pritaria reglamente apibrėžtam tikslui, t. y. siekti, kad į vandens aplinką nepatektų kietosios atliekos ir kad iš objekto neištrūktų auginamos rūšys (arba jų dalis). Tačiau sparčiai vystantis naudoto vandens filtravimo ir valymo technologijoms, reikia turėti omenyje, kad biologinį saugumą, kuris išlieka svarbiausiu prioritetu, užtikrinti galima įvairiomis sistemomis: fizinėmis, cheminėmis, biologinėmis arba jų deriniu.

([1]) Naylor, R. & M. Burke (2005 m.). *Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea*. (Aplinkai ir gamtos ištekliams skirtas metinis leidinys *Annual Review of Environment and Resources*. Nr. 30, p. 185-218)

([2]) Projektas IMPASSE Nr. 44142. D1.3. Ataskaita 3.1. *Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species.* (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini). - 2008 m.– (p. 14). http://www.hull.ac.uk/hifi/IMPASSE/wp3d1.pdf

4. **Konkrečios pastabos**

4.1 Siekiant išvengti vandens ekosistemų taršos rizikos, būtina nustatyti tinkamas priežiūros ir kontrolės priemones, taikytinas svetimų ir nevietinių rūšių introdukcijai ir perkėlimui. Šį tikslą įgyvendinti bus galima tuomet, jei bus parengti, priimti ir įgyvendinti atitinkami tarptautiniai veiklos ir procedūrų kodeksai.

4.2 Kadangi vanduo nėra vienintelė terpė, kuria gali ištrūkti organizmai, reikėtų taip pat užtikrinti visas uždarų akvakultūros objektų apsaugos nuo plėšrūnų, visų pirma paukščių, galinčių pernešti auginamus gyvūnus į natūralią aplinką, sistemas.

4.3 Be to, siekiant sumažinti bet kokią galimą vandens ekosistemų užteršimo riziką, uždari akvakultūros objektai turėtų būti valdomi ir administruojami kitaip, nei atviri akvakultūros objektai, jei tai leidžia gamybos ciklas.

4.4 Komitetas pritaria sprendimui įpareigoti valstybes nares interneto svetainėje reguliariai atnaujinti jų teritorijoje esančių uždarų akvakultūros objektų sąrašą, tokiu būdu užtikrinti kuo platesnę informacijos sklaidą ir skatinti didesnę šio sektoriaus veiklos vykdytojų ir vietos lygmens suinteresuotųjų subjektų atsakomybę už teisingą šių objektų valdymą.

2010 m. kovo 17 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas

Mario SEPI